

ZALAEGRSZEG MEGYEI JOGÚ VÁROS POLGÁRMESTERÉTŐL

☒ 8901 Zalaegerszeg, Kossuth L. u. 17-19. ☎ 92/502-100, fax: 92/311-474
E-mail: mavor@zalaegerszeg.hu

... napirendi pont

ELŐTERJESZTÉS

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése
2020. március 5-i ülésére

Tárgy:

II. Rákóczi Ferenc szobrának elhelyezése

Előterjesztő:

Balaicz Zoltán polgármester

Készítette:

Horváth Gábor
közművelődési szakreferens

Tárgyalta:

Humánigazgatási Bizottság
Műszaki Bizottság
Gazdasági Bizottság

Egveztetve:

Főépítési Osztály
Méhesné Tatár Eszter főépítész
Műszaki Osztály
Takácsné Czukker Szilvia osztályvezető

Költségvetési, pénzügyi-gazdálkodási szempontból ellenőrizte:

Közgazdasági Osztály *Cs. Nagy*

Törvényességi, tartalmi és formai szempontból ellenőrizte:

Önkormányzati Osztály
[Signature]

Tisztelt Közgyűlés!

Városunkban számos olyan kiemelkedő történelmi nagyságunkra emlékeztet köztéri alkotás, akik sokat tettek a hazáért és a nemzetért. Így van szobra többek között Szent Istvánnak, Szent Lászlónak, IV. Bélának, Deák Ferencnek, Kossuth Lajosnak, Csány Lászlónak, Zrínyi Miklósnak, Gönczi Ferencnek, Wass Albertnek, Mindszenty Józsefnek, Ady Endrének, Keresztury Dezsőnek, emlékköve van Széchenyi Istvánnak, Kovács Károlynak, Fekete Károlynak, Teleki Bélának.

Az elmúlt években számos alkalommal kapott javaslatot a városvezetés helyi civil szervezetek, iskolák, valamint magánszemélyek részéről arra vonatkozóan, hogy szinte már minden megyeszékhelyen van olyan köztéri alkotás, amely II. Rákóczi Ferenc vezérlő fejedelemre, és rajta keresztül az 1703-1711 közötti szabadságharcra emlékeztet bennünket, csak Zalaegerszeg hiányzik a sorból.

Ezért teszünk javaslatot arra, hogy a hiányt pótolva felállításra kerüljön a Rákóczi úton nagy történelmi személyiségünk, II. Rákóczi Ferenc mellszobra.

1. II. Rákóczi Ferenc életútja, történelmi szerepe:

II. Rákóczi Ferenc 1676. március 27-én a Zemplén megyei Borsi kastélyban született. Apja, I. Rákóczi Ferenc választott erdélyi fejedelem, anyja Zrínyi Ilona, Zrínyi Péter horvát bán lánya volt. Apját 3 hónapos korában vesztette el, anyja 1682-ben Thököly Imre fejedelem felesége lett. Thököly, a kor szokásai szerint, minden fontos alkalommal maga mellett tartotta nevelt fiát, aki így már gyermekként tanúja lehetett nevelőapja diplomáciai tárgyalásainak.

1685 szeptemberében a közeledő császári csapatok elől a Rákóczi-birtokokról minden értéket Munkácsra vitettek, majd ide zárkózott be Zrínyi Ilona is gyermekeivel. 1685 novemberében a császári generálisok ostromzár alá vették a várat. A védelmet két és fél éven át Zrínyi Ilona irányította, aki 1688. január 17-én hosszas tárgyalások után feladta a várat.

A család tagjainak el kellett hagyniuk Magyarországot, birtokaikat sem tarthatták meg. Zrínyi Ilonának Bécsben jelöltek ki lakhelyet; lányát, Juliannát a bécsi orsolyiták kolostorába zárták, Ferencet pedig a csehországi Neuhaus jezsuita kollégiumába küldték. Ferenc 1688 és 1690 között tanult itt, majd nevelői 1690 őszén Prágába irányították, hogy egyetemen folytassa tanulmányait. Két évig természettant, matematikát, geometriát és fizikát tanult, hadmérnöki ismerteket szerzett, s ballisztikával és erődítéstanal is foglalkozott.

1692-ben gyámjai - időközben férjhez ment húga férjének, Aspremont grófnak a követelésére - Bécsbe rendelték, és nagykorúsították. Minderre azért volt szükség, hogy a Rákóczi-vagyomból húga törvényes örökségét, a "leánynegyed" kiadassák. 1693-ban egy évet töltött Rómában, s visszatérése után azonnal magyarországi birtokaira ment. Miután beiktatták Sáros vármegye főispáni hivatalába, feleségül vette Sarolta Amália hesseni hercegnőt. Három gyermekük született Lipót, József és György.

1700-ban a lengyelországi francia követen, valamint a császári hadsereg belga származású tisztjén, Longueval kapitányon keresztül felvették a kapcsolatot XIV. Lajos francia királlyal. A kapitánytól azonban Bécsbe kerültek a levelek, Rákóczit 1701-ben azonnal letartóztatták, majd a bécsújhelyi börtönből még a tárgyalás előtt, a biztos halálos ítélet elől szöktették meg a feleségével szövetkezett befolyásos udvari körök. Egyenesen Lengyelországba menekült, ahol tovább folytatta diplomáciai erőfeszítéseit Franciaország szövetségének megszerzéséért.

A munkácsi uradalom jobbágyainak fegyveres felkelését felhasználva 1703 júniusában tért vissza Magyarországra, s a Brezán várában kibocsátott kiáltványban foglalta össze a felkelés okait és politikai céljait. Politikájában két lehetőség fogalmazódott meg. Az első a Habsburg-dinasztia trónfosztását, Magyarországon a választó királyság visszaállítását és egy új király választását, valamint Erdély függetlenségét körvonalazta. Amennyiben ez nem elérhető, akkor a Habsburg-uralkodóval kell megvalósítani a Magyar Királyság régi jogainak visszaállítását, a sérelmek orvoslását és az önálló Erdélyi Fejedelemség elismertetését.

Politikai stratégiájában fontos külső tényezőként vette figyelembe a spanyol örökösödési háborút. Mindvégig szorgalmazta a francia szövetség megkötését, de erre XIV. Lajos nem volt hajlandó, amiben nem kis szerepe volt annak a ténynek, hogy a háború alatt Franciaország európai hatalma egy időre meggyengült. Anglia és Hollandia a Habsburgok mellé állt, de az európai hatalmi egyensúlyt szem előtt tartva mind az angolok, mind a hollandok hajlandók lettek volna az Erdélyi Fejedelemség függetlenségének garantálására.

1704-ben, amikor a francia-bajor seregek blenheim-hochstädti veresége megfosztotta Rákóczit a közvetlen nyugati segítség elérésétől, a gyulafehérvári országgyűlés Erdély fejedelmévé választotta. Holland, majd angol közvetítéssel már 1704-ben megkezdődtek a béketapogatózások Rákóczi és a Habsburgok között. Eközben a szécsényi országgyűlésen 1705-ben a magyar rendek szövetsége vezérlő fejedelemmé választotta Rákóczit, ezzel kerülve meg az államforma megválasztásának egyre égetőbb kérdését.

Az 1706-os nagyszombati béketárgyalások az angol és holland közvetítés ellenére kudarcba fulladtak, mert Rákóczi a békemegállapodás garanciáját abban látta, hogy Bécs elismeri Erdély függetlenségét. Ezt a feltételt azonban a Habsburgok nem fogadták el. Rákóczi 1707-ben megpróbált orosz segítséget kérni, de ehhez előbb békekötésre kellett volna bírni a háborúzó XII. Károly svéd királyt és I. Péter orosz cárt, ami nem sikerült. A hadi helyzet 1710-re egyre kritikusabbá vált, Rákóczi hadserege az ország területét feladva, a kiindulási pontra, a Rákóczi-birtokokra vonult vissza.

Rákóczi a legfontosabbnak azt tartotta, hogy a spanyol örökösödési háborút lezáró európai békekötésig kell kitarítani. 1711. január 9-én még azzal a reménnyel utazott Lengyelországba, hogy tárgyalhat I. Péter cárral, de csupán Dolgorukij hercegig jutott. Az országba visszatérően Vaján találkozott Pálffy János császári generálissal, akivel megegyezett a tárgyalások folytatásáról. A fejedelem február végén ismét Lengyelországba utazott, Károlyi Sándort bízta meg a kuruc sereg főparancsnokságával és a Pálffy Jánossal való tárgyalások folytatásával.

Károlyi 1711. április 30-án Szatmáron aláírta a Pálffyval kötött békemegállapodást, amelyet Rákóczi soha nem ismert el. A szatmári béke szerint a fejedelem is kegyelmet kapott volna, ha három héten belül leteszi a hűségesküt, de erre ő nem volt hajlandó, inkább az önkéntes száműzetést választotta. 1712-ig Lengyelországban élt, 1712 novemberében Angliába indult, de nem engedték partra szállni, így Franciaországba hajózott, ahol 1713-tól 1717-ig tartózkodott. 1717-ben indult Törökországba, ahol aztán a kormány által kijelölt lakhelyen, Rodostóban élt haláláig.

Hamvait 1906-ban a kassai dómban helyezték örök nyugalomba.

2. A tervezett alkotás leírása:

Műleírás – szellemi rész

Szokásunk fát ültetni. A fa túlél minket. Az élet meghosszabbított reményével gondolatot kódolunk, szellemi alapot rögzítünk. Rábízunk az időre üzenetünk életünknel tovább tartó igazságát. Magyarországon rengeteg „Rákóczi fája” van.

Háromszáz éves üzenethordozó égig érő fák. Gyökerük: „Cum Deo pro patria et libertate”, tovább élő, folytatólagos üzenet. Ráépültek forradalmaink is, 1848, 1956, és a vértelen 1990. Ami ma Rákóczit és az ő alapjait, Tökölyt és hős anyját, Zrínyi Ilonát jelenti, az nem a szabadságharc, hanem a függetlenség. A függetlenség egy olyan szó, amit ma ismét élünk. Ma próbáljuk megint értelmezni és kihát a jövőnkre.

Ha Rákóczi szobrot emelünk, fát ültetünk, szándékainkról üzenünk az utódainknak függetlenségünkről, nemzeti önállóságunkról, kultúránk megmaradásáról.

Műleírás – tárgyi rész

Nyugatról érkezve a belváros felé, a történelmi Zalaegerszeg magja felé, ahol a házak sűrűsödnek és magasodnak és a pinceablakokat tágas kirakatok üvegei váltják fel, látunk egy üres teret. A város szívének kapujában. A Kazinczy térbe torkolló Rákóczi út végén stílszerű Rákóczi szobrot állítani. Történelmi vonal képződik általa, Zrínyi, Rákóczi, Deák és a Mindszenty Emlékközpont útmutató iránytűjeként. Méretében is a belváros felé növekvő szobrok ezek. Zrínyinél nagyobb Rákóczi, Rákóczinál nagyobb az egész alakos Deák, Deáknál nagyobb a Mindszenty Emlékközpont.

Leírás a térről

A helyszín a belváros felé nyugatról érkezve az első igazi tér. Egy kapu, ami Zalaegerszeg szívébe invitál. Az épületei lakóházak, vízszintes és függőleges osztásai téglalap alakúak. Ablakaik, erkélyeik az előttük lévő tér, mind-mind téglalap. Nem unalmas, mivel különböző méretűek. A művész a tér adottságaihoz alkalmazkodva tervezte a szobrot vízszintes és függőleges talapzatra. Egy központi elhelyezkedésű képzőművészeti alkotás adottságai alapján randevú helyszínné válhatnak, találkozási pontként szolgálhatnak a belvárosi rendezvényekhez.

Leírás a szoborról, talapzatról

A szobor a tér közepén helyezkedne el és a Rákóczi út felé, délre néz. Délről, keletről nyugatig állandó napsütésben, szembe világításban részesül. A portré kőszobroknál áldásos állapot ez. Jó a tájolás, kiváló a helyszín. Ha a gipsz makettet szemből, felülről világítjuk meg, sokkal jobban kijön az arc látványa, mintha hátulról kapná a fényt. Ugyanezt a hatást kapjuk a felállítandó fehér márvány portré szobornál is.

A szobor talapzata süttői mészkő hasáb, mely gyökérzetet formáló alakzatként kapcsolódik a kockakő felülethez, mely a szobor körül kerül kiépítésre.

„Rákóczi fája” értelmezése a művész Rákóczi szobrának esetében

Rákóczi fája maga a talapzat, amin a szobor áll. A talapzatnak az alja fagyökereket formál. Azért ültettek Rákóczi fáját annak idején, mert a fa túléli az embert és az a remény is, hogy a kivívott szabadság is túléli a fát ültető embert. A fa a szabadság szimbóluma. Azért nevezünk sok öreg fát Rákóczi fájának, mert emlékezünk az akkor kivívott szabadságra és arra, amit akkor a rendi nemzet nevében az utókornak üzentek. A fa egy levél, egy időkapszula egyetlen határozott üzenettel: ne engedd elnyomni magad.

Méret, anyaghasználat

A Carrarai márványból készülő szobor 5/4-es méretű, 80 cm magas és 70 cm széles.

A szobor talapzata 130 cm magas süttői mészkő hasáb, mely gyökérzetet formáló alakzatként kapcsolódik a kockakő felülethez, mely a szobor körül kerül kiépítésre.

A márványszobrot és a süttői mészkövet piros – fehér - zöld színű 2-2-2 cm magas márványlapok választják el, melyek közé 3-3 cm magas süttői mészkövek beillesztése tervezett. A szobor körül 2,5 m sugárban kockakő kerül kiépítésre, mely ívesen csatlakozik a talapzat alját képező gyökérzet motívumhoz.

A szobor felállítását az Zalai Polgári Körök Egyesülete kezdeményezte, a kezdeményezéssel egyidejűleg 1.200.000 Ft-ot felajánlva a szobor megvalósításának költségeihez, illetve 10 millió forintos támogatási kérelmet nyújtott be Dr. Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető Miniszter részére, a kérelem elbírálása jelenleg van folyamatban. Zalaegerszeg Megyei Jogú Város költségvetésében 4 millió forintot biztosít a szobor környezetének kialakítására.

Zalai Polgári Körök Egyesülete által a Miniszterelnökségtől kérelmezett 10 millió forintos támogatásból tervezett munkák:

- o a szobor faragásának tiszteletdíja, anyagára (Carrara márvány);
- o a szobor talapzatának anyagára (süttői mészkő), köelemek gyártása, megmunkálása, formára vágása, betűvésés, helyszínre szállítása, elhelyezése;
- o a talapzat körül 250 cm sugarú körben elhelyezendő kockakő burkolat anyag és munkadíja,
- o alapozási és földmunkák;

ZMJV Önkormányzatának 4 millió forintos és a Zalai Polgári Körök Egyesülete 1.200.000 Ft forrásából tervezett munkák:

- o tervezési munkák a szobor telepítésére, környezetrendezésére vonatkozóan;
- o a szobor környezetének bontási, térburkolási munkái és zöldfelület rendezése;
- o utcabútorok és megvilágítás;

A Magyarország önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 42. § 8. pontja szerint közterület elnevezése, köztéri szobor, műalkotás állítása a képviselő-testület hatásköréből nem ruházható át.

A helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény 109. § (1) bekezdése szerint művészeti alkotás közterületen, valamint önkormányzati tulajdonú épületen való elhelyezéséről, áthelyezéséről, lebontásáról a település önkormányzatának képviselőtestülete, Budapesten fővárosi tulajdonú közterület vagy épület esetében a fővárosi önkormányzat közgyűlése, a kerületi önkormányzat tulajdonában álló közterület vagy épület esetében a kerületi önkormányzat képviselőtestülete dönt, és gondoskodik fenntartásáról és felújításáról. A (2) bekezdés szerint a döntéshez a műalkotás művészi értékre vonatkozóan szakvéleményt kell beszerezni.

Az alkotásról Németh János Kossuth- és Munkácsy-díjas művész adott szakvéleményt:

„Béres János eddigi munkássága alapján örömmel javasolom a szobor elhelyezését. A bemutatott modellt megtekintettem, amely karakterisztikus, a művész stílusában megmintázott egyszerű, tiszta formaelemekből összeállt plasztika, amely méltón fejezi ki II. Rákóczi Ferenc személyiségét. A megadott léptékben elhelyezve illeszkedik a szobor a környezetéhez és kifejezi a fejedelem szellemiségét, karakterét.

A mű felállítását, elhelyezését örömmel támogatom.”

A Humánigazgatási Bizottság 15/2020. (II.24.) határozata alapján egyhangúlag – 15 igen szavazattal – támogatta a határozati javaslatban megfogalmazottakat.

A Gazdasági Bizottság 28/2020. (II.26.) határozatával az előterjesztést 12 igen, egyhangú szavazattal támogatta.

A Műszaki Bizottság 24/2020. (II.27.) határozatával az előterjesztést 12 igen, egyhangú szavazattal támogatta.

Kérem a tisztelt Közgyűlést a határozati javaslat elfogadására.

Határozati javaslat:

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése hozzájárul ahhoz, hogy Béres János szobrászművész II. Rákóczi Ferencet ábrázoló alkotása a Rákóczi Ferenc utca 3722/2 hrsz. alatt a Zalai Polgári Körök Egyesülete által elhelyezésre kerüljön.

A közgyűlés felhatalmazza a polgármestert, hogy a Zalai Polgári Körök Egyesületét a döntésről értesítse és a szükséges intézkedéseket megtegye.

Határidő: 2020. június 3.

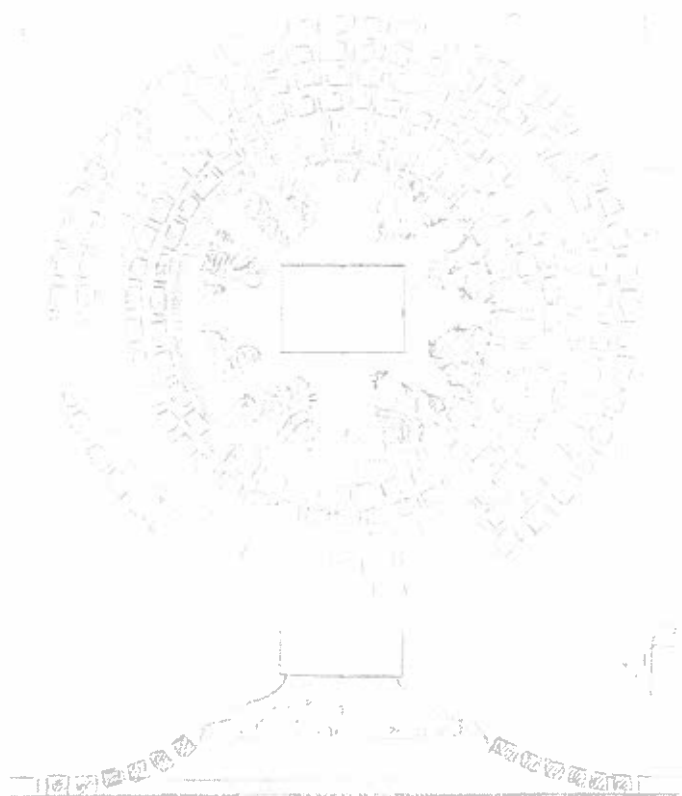
Felelős: Balaicz Zoltán polgármester

Zalaegerszeg, 2020. február 28.

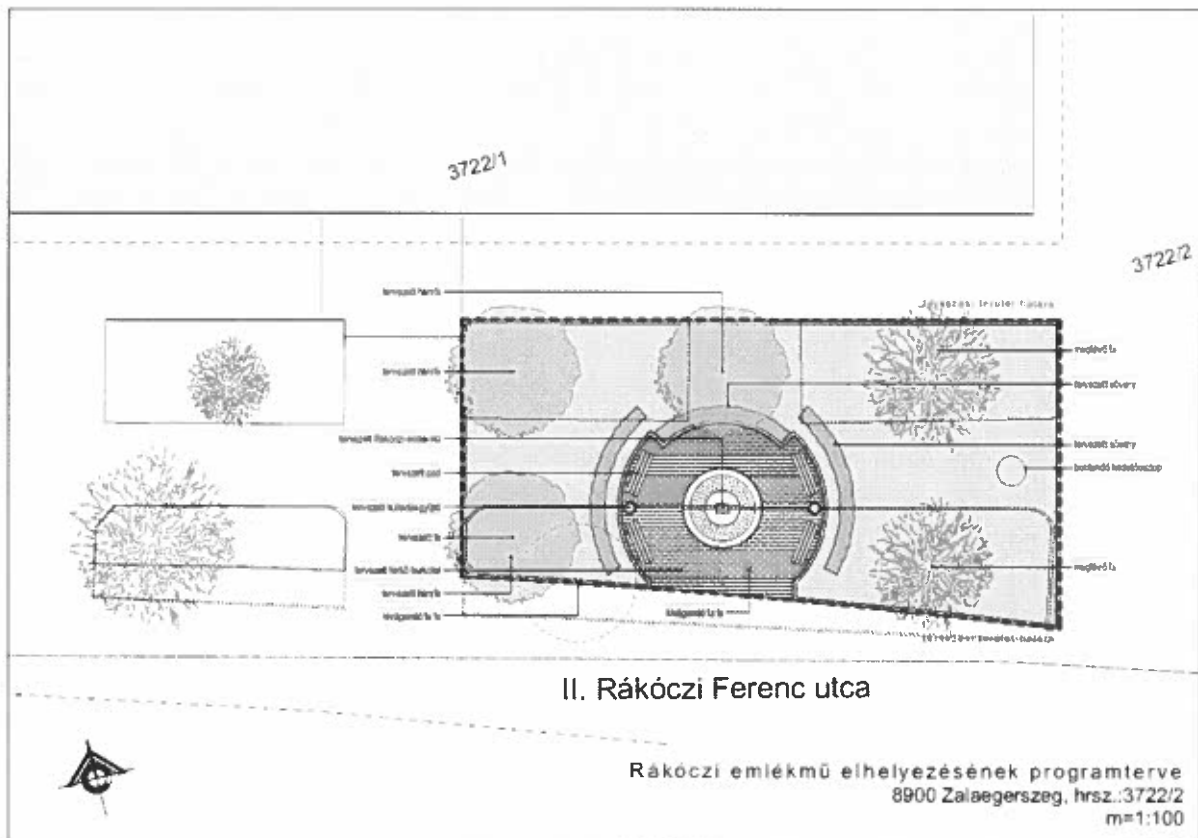
Balaicz Zoltán
polgármester

Vázlatrajz

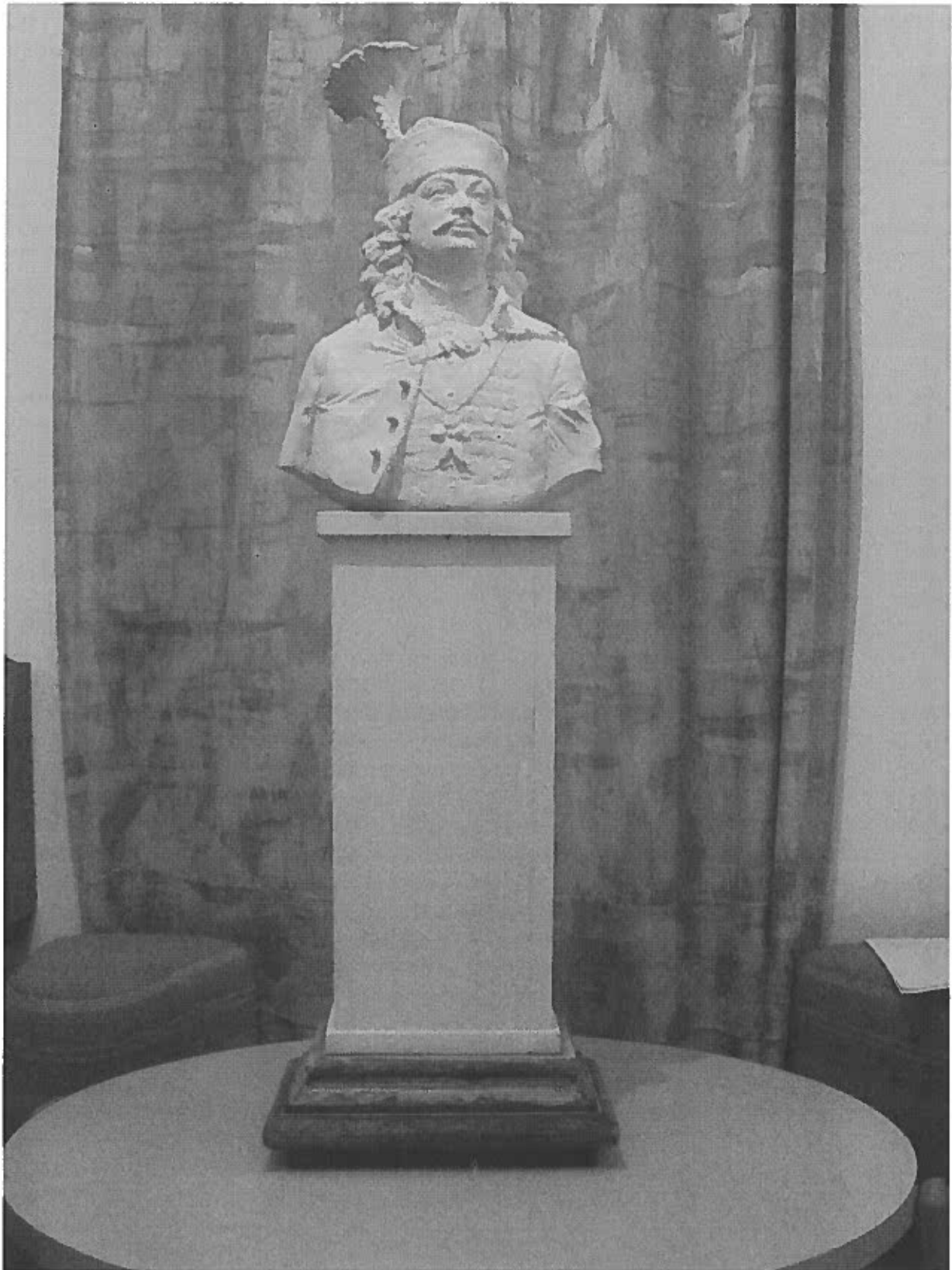

Helyszín

Zalaegerszeg Rákóczi Ferenc u., 3722/2 hrsz

Makett

Szakvélemény

Szakvélemény

Béres János II. Rákóczi Ferenc szobrának elhelyezéséhez

Béres János eddigi munkássága alapján örömmel javaslom a szobor elhelyezését. A bemutatott modellt megtekinttem, amely karakterisztikus, a művész stílusában megmintázott egyszerű, tiszta formaelemekből összeállt plasztika, amely méltón fejezi ki II. Rákóczi Ferenc személyiségét. A megadott léptékben elhelyezve illeszkedik a szobor a környezetéhez és kifejezi a fejedelem szellemiségét, karakterét. A mű felállítását, elhelyezését örömmel támogatom.

Zalaegerszeg, 2020. február 12.

Tisztelettel:

Németh János
keramikus szobrász